

[Strona Główna](#) > ... > [Roszczenia Pieniężne](#) > [Niewypłacalność/upadłość](#) > [Austria](#)

Niewypłacalność/upadłość

Autor treści:

European Judicial Network
(in civil and commercial
matters)

1 Wobec jakiego podmiotu można wszcząć postępowanie upadłościowe?

Zakres stosowania austriackiego prawa upadłościowego nie ogranicza się do przedsiębiorców. Zdolność upadłościową definiuje się bowiem jako element zdolności prawnej na mocy prawa prywatnego: każda osoba, która może być podmiotem praw i obowiązków, ma również zdolność upadłościową. Z drugiej strony nie jest ona związana ze zdolnością do czynności prawnych. Oznacza to, że każda osoba fizyczna (nawet dziecko) może być dłużnikiem w postępowaniu w związku z niewypłacalnością, podobnie jak osoby prawne (prawa prywatnego lub publicznego), spółki osobowe zgodnie z kodeksem spółek handlowych (*Unternehmensgesetzbuch*) [spółki jawne (*offene Gesellschaften*), spółki komandytowe (*Kommanditgesellschaften*)] oraz masa spadkowa. Z kolei spółki ciche (*stille Gesellschaften*) i spółki cywilne (*Gesellschaften bürgerlichen Rechts*) nie mają zdolności upadłościowej.

Po rozwiązaniu osoby prawnej lub spółki osobowej wszczęcie postępowania w związku z niewypłacalnością jest dopuszczalne, o ile majątek nie został podzielony [§ 68 ordynacji upadłościowej (*Insolvenzordnung - IO*)].

Postępowanie upadłościowe (*Konkursverfahren*), w odróżnieniu od postępowania restrukturyzacyjnego (*Sanierungsverfahren*), można wszcząć wobec majątku instytucji kredytowych, firm inwestycyjnych, firm zajmujących się usługami inwestycyjnymi oraz zakładów ubezpieczeń [§ 82 ust. 1 ustawy o bankowości (*Bankwesengesetz - BWG*), § 79 ustawy o nadzorze nad papierami wartościowymi z 2018 r. (*Wertpapieraufsichtsgesetz - WAG 2018*), § 309 ust. 3 i ustawy o nadzorze ubezpieczeniowym z 2016 r. (*Versicherungsaufsichtsgesetz - VAG 2016*)].

2 Jakie przesłanki muszą zostać spełnione, aby można było wszcząć postępowanie upadłościowe?

Od wejścia w życie ustawy zmieniającej prawo upadłościowe z 2010 r. (*Insolvenzrechtsänderungsgesetz 2010*) prawo austriackie przewiduje wyłącznie jeden rodzaj zwykłego postępowania w związku z niewypłacalnością. W zależności od faktycznego toku danego postępowania nosi ono jednak różne nazwy.

Postępowanie w związku z niewypłacalnością określa się mianem postępowania upadłościowego (*Konkursverfahren*), jeżeli w chwili wszczęcia postępowania nie sporządzono jeszcze planu restrukturyzacyjnego. Co do zasady w toku postępowania upadłościowego możliwa jest zarówno likwidacja, jak i restrukturyzacja.

Postępowanie w związku z niewypłacalnością określa się mianem postępowania restrukturyzacyjnego (*Sanierungsverfahren*), jeżeli w chwili otwarcia postępowania sporządzono już plan restrukturyzacyjny. Celem postępowania jest restrukturyzacja dłużnika. Można je otworzyć wobec osób fizycznych, które prowadzą działalność gospodarczą, osób prawnych, spółek osobowych i mas spadkowych (§ 166 IO).

Postępowanie restrukturyzacyjne może być prowadzone z zarządem własnym lub bez zarządu własnego dłużnika (*Eigenverwaltung*). Dłużnik zachowuje zarząd własny [pod nadzorem zarządcy w postępowaniu restrukturyzacyjnym (*Sanierungsverwalter*)], jeżeli zaproponuje wierzycielom w postępowaniu w związku

z niewypłacalnością dywidendę w wysokości co najmniej 30% w planie restrukturyzacyjnym oraz jeżeli dostępne są również dodatkowe dokumenty. Wymagany jest na przykład plan finansowy wykazujący zapewnienie finansowania na 90 dni.

Postępowanie w przedmiocie restrukturyzacji długów (*Schuldenregulierungsverfahren*), które można otworzyć wobec osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej, stanowi kolejny wariant postępowania w związku z niewypłacalnością.

Wniosek o wszczęcie postępowania w związku z niewypłacalnością może złożyć dłużnik albo wierzyciel. W postępowaniu restrukturyzacyjnym wniosek może złożyć wyłącznie dłużnik oraz musi istnieć plan restrukturyzacyjny.

Co do zasady przesłanką wszczęcia postępowania w związku z niewypłacalnością jest niewypłacalność dłużnika (§ 66 IO). Postępowanie w związku z niewypłacalnością może również przybrać formę postępowania restrukturyzacyjnego w przypadku zagrożenia niewypłacalnością (§ 167 ust. 2 IO). Wszczęcie postępowania w związku z niewypłacalnością wobec spółek osobowych, w których żaden ze wspólników ponoszących nieograniczoną odpowiedzialność nie jest osobą fizyczną, lub wobec majątku osób prawnych oraz mas spadkowych jest możliwe również w przypadku nadmiernego zadłużenia (§ 67 IO).

Kolejną przesłanką wszczęcia postępowania w związku z niewypłacalnością jest dostępność majątku wystarczającego do pokrycia kosztów postępowania. Ponadto przynajmniej koszty początkowe postępowania w związku z niewypłacalnością muszą zostać pokryte (wyjątek stanowi w niektórych przypadkach postępowanie w przedmiocie restrukturyzacji długów).

Zawiadomienie o wszczęciu postępowania w związku z niewypłacalnością umieszcza się w internetowej bazie ogłoszeń sądowych (www.edikte.gv.at). Wszczęcie postępowania w związku z niewypłacalnością wywołuje skutki prawne od dnia następującego po ogłoszeniu zawiadomienia. Wszczęcie postępowania w związku z niewypłacalnością wpisuje się również do rejestrów publicznych [rejestr gruntów (*Grundbuch*), rejestru handlowego (*Firmenbuch*) itd.].

Jeżeli postępowania w związku z niewypłacalnością nie można wszcząć niezwłocznie, sąd upadłościowy (*Insolvenzgericht*) musi zarządzić środki służące zabezpieczeniu interesu prawnego, aby zabezpieczyć majątek, a w szczególności zapobiec dokonywaniu zaskarżalnych czynności prawnych, oraz zapewnić ciągłość działalności przedsiębiorstwa, pod warunkiem że wniosek o wszczęcie postępowania nie jest w sposób oczywisty bezzasadny (§ 73 IO). Sąd może zakazać dłużnikowi dokonywania niektórych czynności prawnych (np. sprzedaży lub obciążania majątku) lub postanowić, że tego rodzaju czynności będą podlegały zatwierdzeniu przez sąd. Możliwe jest również powołanie zarządcy tymczasowego.

3 Jakie aktywa należą do masy upadłości? W jaki sposób rozporządza się aktywami, które zostały nabyte przez dłużnika lub zostały na niego przeniesione w toku postępowania upadłościowego?

Skutkiem wszczęcia postępowania w związku z niewypłacalnością jest pozbawienie dłużnika prawa do swobodnego rozporządzania całym majątkiem podlegającym egzekucji, który należy do niego w chwili wszczęcia lub który nabywa on w toku postępowania w związku z niewypłacalnością (§ 2 ust. 2 IO). Majątek ten wchodzi w skład masy upadłości (*Insolvenzmasse*).

W skład masy upadłości wchodzi zatem cały majątek ruchomy i nieruchomy dłużnika, taki jak: udziały w nieruchomości, udziały we współwłasności, wierzytelności, prawa wynikające ze stosunku najmu lub dzierżawy (*Bestandrechte*), spadki itd. W skład masy upadłości nie wchodzi wierzytelności dłużnika z tytułu świadczeń alimentacyjnych, wynagrodzenie z tytułu pracy świadczonej osobiście oraz niepodlegająca zajęciu część wynagrodzenia (minimalne środki utrzymania). Podobnie w skład masy upadłości nie wchodzi ruchomości niepodlegające zajęciu (np. przedmioty osobistego użytku) oraz dobra osobiste (np. prawa własności przemysłowej).

Jeżeli dłużnik zamieszkuje w domu wchodzącym w skład masy upadłości (lub zajmowanym przez dłużnika mieszkaniu będącym jego własnością), dłużnika ani jego rodziny początkowo nie eksmituje się z niezbędnych lokali mieszkalnych (§ 5 ust. 3 IO). Nie uniemożliwia to jednak sprzedaży domu (zajmowanego przez dłużnika

mieszkania będącego jego własnością) w toku postępowania w związku z niewypłacalnością. Sąd upadłościowy pozostawia również dłużnikowi prawo do swobodnego rozporządzania prawami wynikającymi ze stosunku najmu (lub prawami użytkownika) dotyczącymi lokali mieszkalnych, które są niezbędne dłużnikowi i jego rodzinie (§ 5 ust. 4 IO). Pozostawienie dłużnikowi prawa do swobodnego rozporządzania tego rodzaju prawami umożliwia mu ich wyłączenie z masy upadłości.

Rada wierzycieli (*Gläubigerausschuss*) może również podjąć uchwałę – za zgodą sądu upadłościowego – o wyłączeniu z masy upadłości wierzytelności, których zaspokojenie jest mało prawdopodobne, lub rzeczy o niewielkiej wartości (§ 119 ust. 5 IO). Przesłanką tego rodzaju wyłączenia jest fakt, że dzięki niemu unika się ponoszenia wydatków z tytułu sprzedaży wszelkich rzeczy wchodzących w skład masy upadłości, które nie przyniosłyby żadnego zysku masie upadłości.

4 Jakie uprawnienia przysługują odpowiednio dłużnikowi i zarządcy?

Postępowanie upadłościowe

- Dłużnik
 - jest uprawniony do złożenia wniosku o wszczęcie postępowania upadłościowego oraz do złożenia zażalenia na postanowienie o wszczęciu postępowania upadłościowego;
 - traci uprawnienie do zarządu majątkiem należącym do masy upadłości z chwilą wszczęcia postępowania upadłościowego;
 - jest uprawniony do uczestnictwa w posiedzeniach zgromadzenia wierzycieli (*Gläubigerversammlung*) oraz rady wierzycieli;
 - jest uprawniony do złożenia wniosku o ustanowienie planu restrukturyzacyjnego.
- Syndyk
 - odpowiada za prowadzenie postępowania w związku z niewypłacalnością w praktyce;
 - ocenia sytuację finansową dłużnika;
 - kontynuuje działalność przedsiębiorstwa, jeżeli nie została ona zakończona z chwilą wszczęcia postępowania, a jej kontynuacja nie spowoduje pokrzywdzenia wierzycieli;
 - sprawdza zgłoszone wierzytelności;
 - sprawdza, czy plan restrukturyzacyjny służy interesom wierzycieli oraz czy jego wykonanie jest prawdopodobne;
 - sporządza spis inwentarza majątku i przeprowadza jego likwidację;
 - zarządza masą upadłości i reprezentuje ją;
 - wykonuje prawo do wnoszenia środków zaskarżenia w imieniu masy upadłości.
 - dokonuje podziału zysków ze sprzedaży masy upadłości.

Jeżeli postępowanie upadłościowe dotyczy osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej (postępowanie w przedmiocie restrukturyzacji długów), syndyka powołuje się wyłącznie w wyjątkowych sytuacjach. Jeżeli sąd upadłościowy nie powoła syndyka, sam musi dokonywać czynności powierzonych syndykowi zgodnie z ordynacją upadłościową.

Postępowanie restrukturyzacyjne bez zarządu własnego dłużnika

- Dłużnik
 - wnosi o otwarcie postępowania restrukturyzacyjnego i o ustanowienie planu restrukturyzacyjnego;
 - traci uprawnienie do zarządu majątkiem należącym do masy upadłości z chwilą wszczęcia postępowania w związku z niewypłacalnością;
 - jest uprawniony do uczestnictwa w posiedzeniach zgromadzenia wierzycieli oraz rady wierzycieli.
- Syndyk
 - odpowiada za prowadzenie postępowania w związku z niewypłacalnością w praktyce;
 - ocenia sytuację finansową dłużnika;
 - kontynuuje działalność przedsiębiorstwa, jeżeli nie została ona zakończona z chwilą wszczęcia postępowania, a jej kontynuacja nie spowoduje pokrzywdzenia wierzycieli;
 - sprawdza zgłoszone wierzytelności;
 - sprawdza, czy plan restrukturyzacyjny służy interesom wierzycieli oraz czy jego wykonanie jest prawdopodobne;
 - zarządza masą upadłości i reprezentuje ją;

- wykonuje prawo do wnoszenia środków zaskarżenia w imieniu masy upadłości.

Postępowanie restrukturyzacyjne z zarządem własnym dłużnika

- Dłużnik
 - wnosi o otwarcie postępowania restrukturyzacyjnego z zarządem własnym dłużnika i o ustanowienie planu restrukturyzacyjnego, jak również załącza do wniosku dokumenty niezbędne do ustanowienia zarządu własnego;
 - zachowuje (ograniczone) uprawnienia do zarządu i co do zasady nadal sam zarządza majątkiem;
 - podlega nadzorowi zarządcy w postępowaniu restrukturyzacyjnym i sądu upadłościowego.
- Zarządca w postępowaniu restrukturyzacyjnym
 - nadzoruje dłużnika i jego sposób zarządzania przedsiębiorstwem;
 - udziela zezwolenia na dokonywanie czynności prawnych przekraczających zakres zwykłego zarządu przedsiębiorstwem lub odmawia jego udzielenia;
 - reprezentuje dłużnika we wszystkich sprawach, w których dłużnikowi nie przysługuje uprawnienie do zarządu;
 - sprawdza sytuację finansową dłużnika;
 - sprawdza, czy plan restrukturyzacyjny jest wykonalny i czy istnieją przesłanki pozbawienia dłużnika zarządu własnego;
 - sprawdza zgłoszone wierzytelności;
 - wykonuje prawo do wnoszenia środków zaskarżenia w imieniu masy upadłości.

Sąd upadłościowy nadzoruje czynności zarządcy w postępowaniu w związku z niewypłacalnością (*Insolvenzverwalter*). Może mu wydawać pisemne lub ustne instrukcje, przyjmuje od niego sprawozdania i wyjaśnienia, kontroluje księgi rachunkowe i inne dokumenty oraz dokonuje niezbędnych czynności wyjaśniających. Sąd może również nakazać zarządcy w postępowaniu w związku z niewypłacalnością uzyskanie od rady wierzycieli instrukcji dotyczących konkretnych kwestii. Zarządca w postępowaniu w związku z niewypłacalnością musi zawiadomić sąd o niektórych czynnościach prawnych przed ich dokonaniem (§ 116 IO); w przypadku innych czynności prawnych niezbędne jest uzyskanie zgody rady wierzycieli i sądu upadłościowego (§ 117 IO).

Powoływanie i wynagrodzenie zarządcy w postępowaniu w związku z niewypłacalnością:

Sąd upadłościowy powołuje zarządcę w postępowaniu w związku z niewypłacalnością z urzędu w chwili wszczęcia postępowania w związku z niewypłacalnością. Musi to być osoba o nieposzlakowanej opinii, godna zaufania i mająca doświadczenie biznesowe oraz wiedzę w zakresie zagadnień związanych z niewypłacalnością (§ 80 ust. 2 IO). W przypadku postępowania w związku z niewypłacalnością prowadzonego wobec przedsiębiorstwa konieczna jest wystarczająca wiedza z zakresu prawa handlowego lub zarządzania przedsiębiorstwem (§ 80 ust. 3 IO). Osoby zainteresowane pełnieniem funkcji zarządcy w postępowaniu w związku z niewypłacalnością mogą się wpisać na listę zarządców w postępowaniu w związku z niewypłacalnością. Lista jest dostępna w internecie pod adresem www.justiz.gv.at i ułatwia ona sądom upadłościowym dokonanie wyboru odpowiedniego zarządcy w postępowaniu w związku z niewypłacalnością.

Zarządca w postępowaniu w związku z niewypłacalnością nie może być osobą blisko spokrewnioną z dłużnikiem (§ 32 IO) ani jego konkurentem, a także musi być niezależny zarówno od dłużnika, jak i od wierzycieli (§ 80b ust. 1 IO).

Na zarządcę w postępowaniu w związku z niewypłacalnością można również powołać osobę prawną. Musi ona podać sądowi nazwisko osoby fizycznej reprezentującej ją w ramach sprawowania zarządu w postępowaniu w związku z niewypłacalnością (§ 80 ust. 5 IO).

Zarządca w postępowaniu w związku z niewypłacalnością jest uprawniony do uzyskania zwrotu poniesionych przez siebie wydatków oraz do otrzymywania wynagrodzenia za świadczone usługi powiększonego o kwotę podatku od wartości dodanej (§ 82 zdanie pierwsze IO). Kwotę wynagrodzenia zarządcy regulują przepisy (§ 82 IO) i zależy ona od dochodu brutto ze sprzedaży majątku dokonanej przez zarządcę w postępowaniu w związku z niewypłacalnością. Obejmuje on jednak wyłącznie dochód, za którego uzyskanie był odpowiedzialny zarządca w postępowaniu w związku z niewypłacalnością. Minimalna kwota wynagrodzenia zarządcy w postępowaniu w związku z niewypłacalnością wynosi 3000 euro. Przysługuje mu również wynagrodzenie dodatkowe z tytułu przyjęcia planu restrukturyzacyjnego lub planu spłaty wierzycieli (§ 82a IO) oraz sprzedaży masy szczególnej (§

82d IO). Osobne wynagrodzenie wypłaca się również z tytułu kontynuowania działalności przedsiębiorstwa (§ 82 ust. 3 IO).

5 Jakie przesłanki muszą zostać spełnione, aby można było dokonać potrącenia wierzytelności?

Co do zasady możliwość potrącenia wierzytelności dłużnika zostaje zachowana w toku postępowania w związku z niewypłacalnością.

Warunkiem jest jednak, by potrącenie wierzytelności było dopuszczalne w chwili wszczęcia postępowania. Potrącenie jest niedopuszczalne, jeżeli wierzyciel w postępowaniu w związku z niewypłacalnością stał się dłużnikiem masy upadłości już po wszczęciu postępowania w związku z niewypłacalnością lub jeżeli wierzytelność wobec dłużnika nabyto już po wszczęciu postępowania w związku z niewypłacalnością (§ 20 ust. 1 zdanie pierwsze IO). Ponadto potrącenie jest niedopuszczalne, jeżeli osoba trzecia nabyła wierzytelność wzajemną wobec dłużnika w ciągu ostatnich sześciu miesięcy poprzedzających wszczęcie postępowania w związku z niewypłacalnością oraz w chwili nabycia wiedziała lub powinna była wiedzieć o niewypłacalności (§ 20 ust. 1 i 2 IO). W tego rodzaju sprawach nawet nieznaczące zaniedbanie przynosi uszczerbek osobie trzeciej.

W postępowaniu w związku z niewypłacalnością możliwe jest potrącenie wierzytelności warunkowej niezależnie od tego, czy wierzytelność warunkowa jest w posiadaniu wierzyciela, czy dłużnika. Jeżeli wierzycielowi w postępowaniu w związku z niewypłacalnością przysługuje wierzytelność warunkowa, sąd upadłościowy może dokonać potrącenia pod warunkiem wniesienia zabezpieczenia (§ 19 ust. 2 IO). Niepieniężny charakter wierzytelności również pozostaje bez uszczerbku dla możliwości potrącenia wierzytelności wierzyciela w postępowaniu w związku z niewypłacalnością (§ 19 ust. 2 IO). Nie powoduje to trudności, ponieważ tego rodzaju prawa zostają przekształcone w wierzytelności pieniężne w chwili wszczęcia postępowania w związku z niewypłacalnością (§ 14 ust. 1 IO).

Wierzyciele w postępowaniu w związku z niewypłacalnością, których wierzytelności można potrącić, nie muszą ich zgłaszać w toku postępowania w związku z niewypłacalnością pod warunkiem istnienia wierzytelności wzajemnej (§ 19 ust. 1 IO). Sąd Najwyższy (Oberster Gerichtshof – OGH) orzekł jednak, że jeżeli wierzyciel w postępowaniu w związku z niewypłacalnością sam nie skorzysta z ustawowej możliwości potrącenia w toku postępowania w związku z niewypłacalnością zgodnie z § 19 ust. 1 IO po ostatecznym zatwierdzeniu planu restrukturyzacyjnego i zakończeniu postępowania w związku z niewypłacalnością, będzie mu przysługiwała wyłącznie możliwość potrącenia swoich wierzytelności w wysokości dywidendy określonej w planie restrukturyzacyjnym (RIS-Justiz RS0051601 [T4]).

6 Jaki skutek wywiera postępowanie upadłościowe na obowiązujące umowy, których stroną jest dłużnik?

Umowy dwustronne

W przypadku niewykonania umowy dwustronnej lub jej częściowego wykonania przez dłużnika i drugą stronę w chwili wszczęcia postępowania w związku z niewypłacalnością zarządca w postępowaniu w związku z niewypłacalnością może wykonać umowę (w całości) w imieniu dłużnika i zażądać jej wykonania od drugiej strony albo odstąpić od umowy (§ 21 ust. 1 IO). W toku postępowania restrukturyzacyjnego z zarządem własnym dłużnika wzywa się do złożenia oświadczenia zgodnie z § 21 IO. Jeżeli ma on zamiar odstąpić od umowy, wymagana jest zgoda zarządcy w postępowaniu restrukturyzacyjnym (§ 171 ust. 1 IO). Jeżeli druga strona jest zobowiązana do wykonania umowy z wyprzedzeniem, może odmówić jej wykonania do chwili udzielenia zabezpieczenia, chyba że w chwili zawarcia umowy wiedziała o niekorzystnej sytuacji finansowej dłużnika (§ 21 ust. 3 IO).

Najem

W przypadku postępowania w związku z niewypłacalnością prowadzonego wobec najemcy zarządca w postępowaniu w związku z niewypłacalnością jest uprawniony do wypowiedzenia umowy najmu z zachowaniem ustawowego terminu wypowiedzenia lub uzgodnionego umownie krótszego terminu wypowiedzenia (§ 23 IO).

Umowy o pracę

Jeżeli dłużnik jest pracodawcą i zawarto już stosunek pracy, co do zasady może on zostać wypowiedziany przez pracownika bez zachowania okresu wypowiedzenia lub przez zarządcę w postępowaniu w związku z niewypłacalnością z zachowaniem ustawowego okresu wypowiedzenia, wspólnie uzgodnionego okresu wypowiedzenia lub – o ile to dopuszczalne – uzgodnionego krótszego okresu wypowiedzenia, z zastrzeżeniem ustawowych ograniczeń dotyczących wypowiedzania umów o pracę, w terminie jednego miesiąca od dnia ogłoszenia orzeczenia nakazującego, zatwierdzającego lub stwierdzającego zakończenie działalności przedsiębiorstwa lub jego oddziału. Przepisy szczególne mają zastosowanie do postępowania w związku z niewypłacalnością z zarządem własnym dłużnika.

Zakaz wypowiedzania umów

Jeżeli wypowiedzenie umowy mogłoby zagrozić ciągłości działalności przedsiębiorstwa dłużnika, druga strona może wypowiedzieć umowę zawartą z dłużnikiem w terminie sześciu miesięcy od dnia wszczęcia postępowania w związku z niewypłacalnością wyłącznie z uzasadnionego powodu. Pogorszenia sytuacji finansowej dłużnika oraz jego zwłoki w zaspokajaniu wierzytelności, które stały się wymagalne przed wszczęciem postępowania w związku z niewypłacalnością, nie uznaje się za uzasadniony powód (§ 25a ust. 1 IO). Ograniczenia te nie mają zastosowania, jeżeli wypowiedzenie umowy jest niezbędne, aby uniknąć wyrządzenia szkody osobistej lub majątkowej umawiającej się stronie, w przypadku prawa do wypłaty kredytów i w przypadku umów o pracę (§ 25a ust. 2 IO).

Nieważne umowy

Zgodnie z § 25b ust. 2 IO niedopuszczalne są postanowienia umowne przewidujące możliwość odstąpienia od umowy lub jej wypowiedzenia w przypadku wszczęcia postępowania w związku z niewypłacalnością. Co do zasady przepis ten ma zastosowanie do wszystkich umów (kilka wyjątków dotyczy umów zawieranych zgodnie z ustawą o bankowości lub ustawą o giełdzie papierów wartościowych – Börsegesetz).

7 Jaki skutek wywiera postępowanie upadłościowe na postępowania wszczęte przez poszczególnych wierzycieli (z wyłączeniem zawisłych spraw sądowych)?

Od chwili wszczęcia postępowania w związku z niewypłacalnością wierzyciele w postępowaniu w związku z niewypłacalnością nie są już uprawnieni do dochodzenia swoich wierzytelności przeciwko dłużnikowi w postępowaniu sądowym – ani indywidualnie, ani poza tokiem postępowania w związku z niewypłacalnością (zakaz wszczynania postępowań, § 6 ust. 1 IO). Nie można również wydawać nakazów sądowych co do wierzytelności w postępowaniu w związku z niewypłacalnością. Wyłącznie w postępowaniu restrukturyzacyjnym z zarządem własnym dłużnika dłużnik pozostaje uprawniony do wytaczania powództw i wszczynania innego rodzaju postępowań w związku z zarządem własnym (§ 173 IO). W przypadku wniesienia pozwu przez dłużnika lub przeciwko dłużnikowi z naruszeniem § 6 ust. 1 IO po wszczęciu postępowania w związku z niewypłacalnością należy go odrzucić.

Ponadto po wszczęciu postępowania w związku z niewypłacalnością nie można ustanowić zastawu ani uzyskać prawa do zaspokojenia, aby wyegzekwować spłatę wierzytelności w postępowaniu w związku z niewypłacalnością (zakaz egzekucji, § 10 ust. 1 IO). Jeżeli chodzi o prawa do wyłączenia oraz do uprzywilejowanej spłaty wierzytelności, które powstały przed wszczęciem postępowania w związku z niewypłacalnością, nie podlegają one ogólnemu zakazowi egzekucji; można ich zatem dochodzić również w toku postępowania w związku z niewypłacalnością.

Zakaz wszczynania postępowań i zakaz egzekucji muszą być stosowane z urzędu i mają one zastosowanie do wszystkich wierzycieli w postępowaniu w związku z niewypłacalnością.

8 Jaki skutek wywiera postępowanie upadłościowe na dalsze rozpoznanie

sprawy sądowej zawistej w momencie wszczęcia postępowania upadłościowego?

Postępowanie będące w toku w odniesieniu do masy upadłości zostaje zawieszane z mocy prawa w chwili wszczęcia postępowania w związku z niewypłacalnością (§ 7 ust. 1 IO). Sąd zawiesza postępowanie z urzędu.

Postępowania w przedmiocie wierzytelności w postępowaniu w związku z niewypłacalnością w żadnym wypadku nie można podjąć przed posiedzeniem sprawdzającym (§ 7 ust. 3 IO). W przypadku wniesienia sprzeciwu wobec wierzytelności w toku posiedzenia sprawdzającego przez zarządcę w postępowaniu w związku z niewypłacalnością lub jednego z wierzycieli uprawnionych do wniesienia tego rodzaju sprzeciwu zawieszane postępowanie można podjąć jako postępowanie sprawdzające (§ 113 IO).

Postępowanie w przedmiocie wierzytelności niepodlegających zgłoszeniu w postępowaniu w związku z niewypłacalnością można podjąć bezzwłocznie.

Co do zasady nie zawiesza się postępowań egzekucyjnych wszczętych przed wszczęciem postępowania w związku z niewypłacalnością. Podlegające egzekucji prawa zastawu i prawa do zaspokojenia nabyte w ciągu 60 dni poprzedzających wszczęcie postępowania w związku z niewypłacalnością, wygasają jednak z mocy prawa, chyba że ustanowiono je z tytułu zobowiązań publicznoprawnych (§ 12 ust. 1 IO). W przypadku ich wygaśnięcia likwidacyjne postępowanie egzekucyjne należy zawiesić na wniosek sądu upadłościowego lub zarządcy w postępowaniu w związku z niewypłacalnością (§ 12 ust. 2 IO).

9 Czym charakteryzuje się co do zasady udział wierzycieli w postępowaniu upadłościowym?

Zgromadzenie wierzycieli

Zgromadzenie wierzycieli stanowi ogólny organ wierzycieli w postępowaniu w związku z niewypłacalnością umożliwiający im udział w postępowaniu. Zgromadzenie wierzycieli zwołuje i przewodniczy mu sąd upadłościowy (§ 91 ust. 1 IO). Zgodnie z wymogami przepisów prawa pierwsze zgromadzenie wierzycieli zwołuje się w chwili wszczęcia postępowania w związku z niewypłacalnością. Kolejne zgromadzenia zwołuje sąd upadłościowy wedle własnego uznania. Zgromadzenie wierzycieli zwołuje się w szczególności na wniosek zarządcy w postępowaniu w związku z niewypłacalnością, rady wierzycieli lub co najmniej dwóch wierzycieli, których wierzytelności stanowią około jednej czwartej wierzytelności w postępowaniu w związku z niewypłacalnością, określając porządek obrad.

Zgromadzeniu wierzycieli przysługują pewne uprawnienia wnioskodawcze (np. w zakresie powoływania rady wierzycieli lub odwoływania zarządcy w postępowaniu w związku z niewypłacalnością). Do jego obowiązków należy również głosowanie nad przyjęciem planu restrukturyzacyjnego.

Uchwały i wnioski zgromadzenia wierzycieli co do zasady wymagają bezwzględnej większości głosów, które oblicza się na podstawie kwot wierzytelności (§ 92 ust. 1 IO).

Rada wierzycieli

Rada wierzycieli nie zawsze musi zostać powołana w toku postępowania w związku z niewypłacalnością. Powołuje się ją wyłącznie wówczas, gdy wydaje się to wskazane ze względu na charakter lub szczególną skalę działalności przedsiębiorstwa. W przypadku zamiaru sprzedaży lub wynajmu całego przedsiębiorstwa lub jego części (§ 117 ust. 1 pkt 1 IO) należy każdorazowo powołać radę wierzycieli. Do jej obowiązków należy nadzór nad zarządcą w postępowaniu w związku z niewypłacalnością oraz udzielanie mu wsparcia (§ 89 ust. 1 IO). Zarządca musi zasięgać opinii rady wierzycieli w odniesieniu do istotnych ustaleń (§ 114 ust. 1 IO). W przypadku niektórych istotnych czynności prawnych (np. sprzedaży przedsiębiorstwa) zgoda rady wierzycieli stanowi przesłankę ich ważności.

W skład rady wierzycieli wchodzi trzech do siedmiu członków. Powołania dokonuje sąd – z urzędu lub na wniosek. Na członków można powołać nie tylko wierzycieli, ale również inne osoby fizyczne lub prawne.

Stowarzyszenia na rzecz ochrony wierzycieli

W praktyce interesy wierzycieli w postępowaniu w związku z niewypłacalnością są w wielu przypadkach reprezentowane przez stowarzyszenia na rzecz ochrony wierzycieli (*Gläubigerschutzverbände*). Stowarzyszenia te dokonują zgłoszeń wierzytelności, uczestniczą w zgromadzeniach i wykonują prawa głosu przysługujące wierzycielom w postępowaniu w związku z niewypłacalnością, których reprezentują, w odniesieniu do planu restrukturyzacyjnego. Stowarzyszenia na rzecz ochrony wierzycieli monitorują również płatności dokonywane przez zarządcę w postępowaniu w związku z niewypłacalnością.

10 W jaki sposób zarządca może wykorzystać aktywa masy upadłości dłużnika lub nimi rozporządzać?

Co do zasady syndyk jest zobowiązany do likwidacji składników majątku wchodzących w skład masy upadłości poza postępowaniem sądowym, w szczególności poprzez sprzedaż na wolnym rynku. Licytację sądową zgodnie z kodeksem postępowania egzekucyjnego (*Exekutionsordnung*) przeprowadza się wyłącznie w wyjątkowych przypadkach, jeżeli o jej przeprowadzeniu postanowi sąd upadłościowy w odpowiedzi na wniosek złożony przez syndyka.

Za zgodą sądu upadłościowego rada wierzycieli może również podjąć uchwałę o pozostawieniu dłużnikowi prawa do swobodnego rozporządzania wierzytelnościami, których zaspokojenie jest mało prawdopodobne, oraz rzeczami o niewielkiej wartości.

11 Jakie wierzytelności mogą być zgłoszone do masy upadłości dłużnika oraz w jaki sposób traktuje się roszczenia powstałe po wszczęciu postępowania upadłościowego?

Wierzytelności w postępowaniu w związku z niewypłacalnością

Wierzytelności w postępowaniu w związku z niewypłacalnością (*Insolvenzforderungen*) są to wierzytelności wierzycieli, którym w chwili wszczęcia postępowania w związku z niewypłacalnością przysługują roszczenia majątkowe wobec dłużnika (§ 51 IO). Odsetki od wierzytelności w postępowaniu w związku z niewypłacalnością narosłe od chwili wszczęcia postępowania w związku z niewypłacalnością, koszty uczestnictwa w postępowaniu w związku z niewypłacalnością, kary grzywny wymierzone za wszelkiego rodzaju przestępstwa, jak również wierzytelności z tytułu darowizn oraz – w przypadku postępowania w związku z niewypłacalnością prowadzonego wobec masy spadkowej – również wierzytelności z tytułu zapisów zwykłych nie stanowią jednak wierzytelności w postępowaniu w związku z niewypłacalnością (§ 58 IO).

Co do zasady do wierzytelności w postępowaniu w związku z niewypłacalnością zastosowanie ma zasada równego traktowania. Ani organy publiczne, ani pracownicy nie mają pierwszeństwa w kolejności zaspokajania roszczeń w postępowaniu w związku z niewypłacalnością.

Wierzytelności wspólnika z tytułu spłaty pożyczki wspólnika zastępującej kapitał własny stanowią natomiast wierzytelności podporządkowane.

Jeżeli wierzyciel ubiega się o zaspokojenie z masy upadłości, musi zgłosić swoją wierzytelność w toku postępowania w związku z niewypłacalnością, nawet jeżeli toczy się już postępowanie lub wydano już orzeczenie w tym przedmiocie.

Wierzytelności wobec masy upadłości

Wierzytelności wobec masy upadłości (*Massenforderungen*) są to wierzytelności powstałe już po wszczęciu postępowania w związku z niewypłacalnością, wyraźnie wyszczególnione w ordynacji. Wierzytelności wobec masy upadłości zaspokajają się z masy upadłości na zasadzie pierwszeństwa, tj. przed wierzycielami w postępowaniu w związku z niewypłacalnością (§ 47 ust. 1 IO). Do najważniejszych wierzytelności wobec masy upadłości należą (§ 46 ust. 1 IO):

- koszty postępowania w związku z niewypłacalnością;
- płatności związane z zachowaniem masy upadłości oraz zarządzaniem i rozporządzaniem masą upadłości;
- wszystkie opłaty publiczne związane z masą upadłości, w przypadku gdy wystąpiła konieczność nałożenia

- opłaty po wszczęciu postępowania w związku z niewypłacalnością;
- wierzytelności pracowników z tytułu regularnego wynagrodzenia za okres po wszczęciu postępowania w związku z niewypłacalnością;
- roszczenia z tytułu wykonania umów dwustronnych zawartych przez zarządcę w postępowaniu w związku z niewypłacalnością;
- roszczenia z tytułu czynności prawnych dokonanych przez zarządcę w postępowaniu w związku z niewypłacalnością;
- roszczenia z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia masy upadłości;
- roszczenia z tytułu wypowiedzenia stosunku pracy, jeżeli zawarto go w toku postępowania w związku z niewypłacalnością.

Wierzytelności wobec masy upadłości nie muszą być zgłoszone w postępowaniu w związku z niewypłacalnością. Jeżeli zarządca w postępowaniu w związku z niewypłacalnością odmówi zaspokojenia wierzytelności wobec masy upadłości, która stała się wymagalna, wierzyciel może dochodzić takiej wierzytelności na drodze sądowej.

12 Jakie zasady obowiązują przy zgłaszaniu, weryfikacji i uznaniu wierzytelności?

Wierzytelności w *postępowaniu w związku z niewypłacalnością* należy zgłosić na piśmie sądowi upadłościowemu. Zgłoszenia należy dokonać w walucie krajowej (euro); wszelkich przeliczeń waluty dokonuje się zgodnie z kursem z dnia wszczęcia postępowania w związku z niewypłacalnością. Podczas zgłaszania wierzytelności należy wskazać jej kwotę oraz okoliczności faktyczne stanowiące jej podstawę, jak również dowody, które można przedstawić w celu udowodnienia domniemanej wierzytelności.

Wierzyciel jest również zobowiązany wskazać, czy wierzytelność jest przedmiotem zastrzeżenia prawa własności, oraz które z jej składników są przedmiotem zastrzeżenia, a także czy wnioskowano o potrącenie wierzytelności. W przypadku wniosku o potrącenie wierzytelności należy wskazać kwoty wzajemnych roszczeń na dzień wszczęcia postępowania w związku z niewypłacalnością. Wierzyciel jest zobowiązany podać swój adres e-mail i dane rachunku bankowego.

Wierzytelności należy zgłosić za pomocą formularza dostępnego na stronie www.justiz.gv.at. Jeżeli wierzyciel zgłosi wierzytelność bez użycia tego formularza, jest nadal zobowiązany do podania w zgłoszeniu informacji wymaganych w formularzu.

Unijne rozporządzenie w sprawie postępowania upadłościowego stosuje się do wierzytelności zgłoszonych przez wierzycieli zagranicznych. Rozporządzenie wykonawcze zawiera standardowy formularz; jeżeli wierzyciel nie zastosuje tego formularza, nadal jest zobowiązany do podania w zgłoszeniu informacji wymaganych w rozporządzeniu wykonawczym.

Wierzytelności w postępowaniu w związku z niewypłacalnością należy zgłosić w terminie zgłoszenia wierzytelności wskazanym w zawiadomieniu o wszczęciu postępowania w związku z niewypłacalnością. Jeżeli wierzyciel uchybi terminowi zgłoszenia wierzytelności, może zostać obciążony kosztami związanymi ze zwołaniem specjalnego posiedzenia sprawdzającego. Wierzytelności zgłoszone po terminie, który upływa 14 dni przed posiedzeniem zwołanym w celu sprawdzenia sprawozdania końcowego nie zostaną uwzględnione (§ 107 ust. 1 zdanie ostatnie IO).

Jeżeli zgłoszona wierzytelność zostanie uznana przez zarządcę w postępowaniu w związku z niewypłacalnością i nie zostanie zakwestionowana przez innego wierzyciela w postępowaniu w związku z niewypłacalnością, uznaje się ją za uznaną. Oznacza to w szczególności uwzględnienie wierzyciela w postępowaniu w związku z niewypłacalnością w podziale.

W przypadku zakwestionowania wierzytelności przez zarządcę lub wierzyciela w postępowaniu w związku z niewypłacalnością wierzytelność można sprawdzić wyłącznie w sądzie w postępowaniu cywilnym. O tym, czy wierzytelność zostanie uznana za uznaną w postępowaniu w związku z niewypłacalnością, decyduje wynik tego postępowania cywilnego.

13 Jakie zasady obowiązują przy podziale funduszków masy upadłości? W jaki sposób ustala się hierarchę roszczeń i praw wierzycieli?

Podział zysków regulują §§ 128–138 IO.

Wierzytelności wobec masy upadłości należy zaspokoić na zasadzie pierwszeństwa, przed wierzytelnościami w postępowaniu w związku z niewypłacalnością.

Wierzycieli masy upadłości należy zaspokoić w chwili, w której ich wierzytelności zostaną ustalone i staną się wymagalne, niezależnie od etapu postępowania. Jeżeli dostępne środki finansowe są niewystarczające do pełnego pokrycia wierzytelności wobec masy upadłości, należy je zaspokoić w następującej kolejności (§ 47 IO):

- wydatki gotówkowe poniesione przez zarządcę w postępowaniu w związku z niewypłacalnością;
- pozostałe koszty postępowania;
- wydatki poniesione przez osobę trzecią z tytułu zaliczki na poczet kosztów postępowania, z zakresie, w jakim zostały one wykorzystane do pokrycia kosztów postępowania;
- wierzytelności pracowników w zakresie, w jakim nie są one zabezpieczone zgodnie z ustawą o zabezpieczeniu na wypadek niewypłacalności pracodawcy (Insolvenz-Entgeltsicherungsgesetz);
- roszczenia pracowników z tytułu wypowiedzenia stosunku pracy w zakresie, w jakim nie są one zabezpieczone zgodnie z ustawą o zabezpieczeniu na wypadek niewypłacalności pracodawcy;
- inne wierzytelności wobec masy upadłości.

Kwotę pozostałą po pełnym zaspokojeniu wierzytelności wobec masy upadłości należy podzielić proporcjonalnie między wierzycieli w postępowaniu w związku z niewypłacalnością. Proces zaspokajania wierzycieli w postępowaniu w związku z niewypłacalnością można rozpocząć dopiero po ogólnym posiedzeniu sprawdzającym. Co do zasady zarządca w postępowaniu w związku z niewypłacalnością musi dokonać podziału po zasięgnięciu opinii rady wierzycieli i po zatwierdzeniu planu podziału przez sąd upadłościowy.

Wierzyciele zabezpieczeni są zaspokajani przed wierzycielami w postępowaniu w związku z niewypłacalnością i wierzycielami masy upadłości oraz w zakresie, w jakim ich wierzytelności są zabezpieczone majątkiem stanowiącym zabezpieczenie (np. zastawem). Wszelką nadwyżkę zysków ze sprzedaży zwraca się do wspólnej masy upadłości (§ 48 ust. 1 i 2 IO).

14 Jakie są przesłanki oraz skutki zakończenia postępowania upadłościowego (w szczególności w drodze układu)?

Plan restrukturyzacyjny

Plan restrukturyzacyjny (*Sanierungsplan*) to porozumienie zawarte w toku postępowania w związku z niewypłacalnością pomiędzy dłużnikiem a wierzycielami dotyczące zmniejszenia kwoty wierzytelności i zawieszenia ich spłaty, które służy do restrukturyzacji długów. Wymaga on uzyskania zgody większości wierzycieli i zatwierdzenia przez sąd upadłościowy. Jeżeli w toku postępowania w związku z niewypłacalnością plan restrukturyzacyjny zaproponowany przez dłużnika uzyska zgodę większości wierzycieli i zostanie zatwierdzony przez sąd upadłościowy, dłużnik zostaje zwolniony z zobowiązań przekraczających dywidendę określoną w planie restrukturyzacyjnym.

Co do zasady dłużnik może sporządzić plan restrukturyzacyjny we wszystkich rodzajach postępowania w związku z niewypłacalnością, tj. nie tylko w postępowaniu restrukturyzacyjnym, ale również w postępowaniu upadłościowym (postępowanie upadłościowe nie jest co do zasady ukierunkowane na sprzedaż majątku i jego podział – również w postępowaniu upadłościowym należy w pierwszej kolejności sprawdzić, czy możliwe jest wdrożenie planu restrukturyzacyjnego).

W planie restrukturyzacyjnym dłużnik musi się zobowiązać wobec wierzycieli do spłaty co najmniej 20 % wierzytelności w postępowaniu w związku z niewypłacalnością w ciągu dwóch lat. W przypadku osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej termin spłaty może wynieść do pięciu lat. Plan restrukturyzacyjny musi pozostawać bez uszczerbku dla praw wierzycieli do wyłączenia lub do uprzywilejowanej spłaty wierzytelności. Wierzyciele masy upadłości muszą zostać w pełni zaspokojeni, przy czym wierzycielom

w postępowaniu w związku z niewypłacalnością należy co do zasady zapewnić równe traktowanie.

Postępowanie w związku z niewypłacalnością określa się mianem postępowania restrukturyzacyjnego, jeżeli w chwili otwarcia postępowania sporządzono już plan restrukturyzacyjny.

Postępowanie w przedmiocie restrukturyzacji długów

Plan restrukturyzacyjny jest dostępny nie tylko dla przedsiębiorstw i osób prawnych, ale również dla osób fizycznych nieprowadzących działalności gospodarczej. Jeżeli plan restrukturyzacyjny nie zostanie sporządzony w toku postępowania w przedmiocie restrukturyzacji długów, majątek dłużnika zostaje zlikwidowany. Kolejne możliwości redukcji długu to plan spłaty wierzycieli (*Zahlungsplan*) lub ewentualnie postępowanie oddłużeniowe (*Abschöpfungsverfahren*). Plan spłaty wierzycieli stanowi szczególną formę planu restrukturyzacyjnego. Główna różnica dotyczy braku określonej minimalnej dywidendy

Jeżeli wierzyciele nie wyrażą zgody na plan spłaty, sąd musi rozstrzygnąć wniosek dłużnika o przeprowadzenie postępowania oddłużeniowego z planem spłaty lub planem oddłużeniowym, którego skutkiem jest umorzenie pozostałego długu. Plan spłaty podlega bardziej restrykcyjnym warunkom niż plan oddłużeniowy. Przyjmują one formę dodatkowych warunków umorzenia. W żadnym z tych przypadków nie jest wymagane uzyskanie zgody wierzycieli. Przejmowana jest najpierw część dochodów podlegająca zajęciu. Dłużnik musi dokonać cesji odpowiednich wierzytelności (z tytułu wynagrodzenia) na powiernika wierzycieli na trzy lata w przypadku planu spłaty i na pięć lat w przypadku planu oddłużeniowego. Po wygaśnięciu cesji sąd kończy otwarte postępowanie oddłużeniowe i wydaje postanowienie o zwolnieniu dłużnika z wszelkich pozostałych niespłaconych zobowiązań wobec wierzycieli w postępowaniu w związku z niewypłacalnością (zwolnienie z pozostałego długu – *Restschuldbefreiung*).

Egzekucja uniwersalna (*Gesamtvollstreckung*) to rodzaj postępowania w przedmiocie restrukturyzacji długów, które wszczyna się na wniosek wierzyciela. Postępowanie to kończy się z chwilą, gdy dłużnik wniesie o zatwierdzenie planu restrukturyzacyjnego lub planu spłaty albo o wszczęcie postępowania oddłużeniowego.

Zakończenie postępowania w związku z niewypłacalnością

W przypadku zatwierdzenia przez sąd upadłościowy planu restrukturyzacyjnego (lub planu spłaty wierzycieli) postępowanie w związku z niewypłacalnością zostaje zakończone z chwilą uprawomocnienia się postanowienia o zatwierdzeniu planu. Automatyczne zakończenie postępowania w związku z niewypłacalnością następuje również w przypadku prawomocnego wszczęcia postępowania oddłużeniowego.

W przypadku braku planu restrukturyzacyjnego lub planu spłaty wierzycieli postępowanie w związku z niewypłacalnością zostaje zakończone przez sąd upadłościowy z chwilą przedstawienia dowodów potwierdzających dokonanie ostatecznego podziału.

Postępowanie w związku z niewypłacalnością należy zakończyć również wówczas, gdy wszyscy wierzyciele – wierzyciele w postępowaniu w związku z niewypłacalnością i wierzyciele masy upadłości – wyrażą na to zgodę lub jeżeli w toku postępowania w związku z niewypłacalnością okaże się, że majątek jest niewystarczający do pokrycia kosztów postępowania.

Postanowienia o zakończeniu postępowania w związku z niewypłacalnością są ogłaszane w bazie danych dotyczących postępowań w związku z niewypłacalnością (*Insolvenzdatei*).

W wyniku prawomocnego zakończenia postępowania w związku z niewypłacalnością dłużnik odzyskuje pełne prawo do rozporządzania swoim majątkiem (chyba że wszczęto postępowanie oddłużeniowe). Uprawnienia zarządcy wygasają. Ponadto dłużnik odzyskuje pełną zdolność procesową. Dochodzi do ustawowego następstwa procesowego w zawisłych sporach – w miejsce masy upadłości do postępowania wstępuje dłużnik. W niektórych sektorach dłużnik może wznowić działalność gospodarczą wyłącznie z zastrzeżeniem ograniczeń administracyjnych (np. wynikających z ustawy o prowadzeniu działalności gospodarczej – *Gewerbeordnung*) lub ograniczeń zawodowych (np. wynikających z ustawy o adwokaturze – *Rechtsanwaltsordnung*). Umyślne wyrządzenie szkody wierzycielom jest w szczególności objęte rygiorem odpowiedzialności karnej.

15 Jakie prawa przysługują wierzycielom po zakończeniu postępowania upadłościowego?

Jeżeli postępowanie w związku z niewypłacalnością nie kończy się zwolnieniem z długu (w związku z wprowadzeniem planu restrukturyzacyjnego lub planu spłaty wierzycieli bądź zwolnieniem z pozostałego długu w wyniku postępowania oddłużeniowego), wierzycielom w postępowaniu w związku z niewypłacalnością przysługuje prawo do swobodnego dochodzenia wierzytelności po prawomocnym zakończeniu postępowania w związku z niewypłacalnością, tj. mogą oni ponownie dochodzić pozostałej wierzytelności, której nie zaspokojono w toku postępowania w związku z niewypłacalnością, wytaczając powództwo lub wnosząc o wszczęcie postępowania egzekucyjnego przeciwko dawnemu dłużnikowi w postępowaniu w związku z niewypłacalnością.

Z drugiej jednak strony w przypadku wariantów postępowania w związku z niewypłacalnością umożliwiających zwolnienie z pozostałego długu pozostała wierzytelność przekraczająca kwotę dywidendy stanowi wyłącznie zobowiązanie naturalne (*Naturalobligation*), tj. dług, za który dłużnik nie ponosi odpowiedzialności i który może zostać spłacony, lecz nie podlega egzekucji przymusowej.

16 Kto ponosi koszty postępowania upadłościowego łącznie z poniesionymi wydatkami?

Koszty postępowania w związku z niewypłacalnością pokrywa się z masy upadłości.

Nawet jeśli majątek jest niewystarczający do pokrycia kosztów, postępowanie w związku z niewypłacalnością należy wszcząć, jeżeli wierzyciel składający wniosek wpłaci zaliczkę na pokrycie kosztów (wyjątek § 183a IO). Wierzytelność z tytułu zwrotu kosztów przysługującą temu wierzycielowi zaspokaja się przed wierzytelnościami innych wierzycieli masy upadłości (§ 46 pkt 1 IO).

17 Jakie są zasady dotyczące nieważności, zaskarżenia lub względnej bezskuteczności czynności prawnych dokonanych ze szkodą dla ogółu wierzycieli?

Czynności prawne dokonane przez dłużnika przed wszczęciem postępowania w związku z niewypłacalnością

Niektóre czynności prawne, których dokonano przed wszczęciem postępowania w związku z niewypłacalnością i które przynoszą uszczerbek wierzycielom, są zaskarżalne (§§ 27 i nast. IO). Można zaskarżyć czynności prawne obejmujące zarówno działania, jak i zaniechania, które odnoszą się do majątku dłużnika. Przesłanką skutecznego zaskarżenia jest fakt, że czynność prawna podlegająca zaskarżeniu przyniosła szkodę wierzycielom w postępowaniu w związku z niewypłacalnością. Tego rodzaju sytuacja ma miejsce, jeżeli czynność prawna uniemożliwiła zaspokojenie pozostałych wierzycieli, na przykład zmniejszając kwotę aktywów lub zwiększając kwotę pasywów. Kolejną przesłanką skutecznego zaskarżenia jest fakt, że zaskarżenie zwiększa szanse na zaspokojenie wierzycieli. Aby zaskarżyć czynność prawną, oprócz powyższych przesłanek ogólnych musi być również spełniona jedna z niżej opisanych przesłanek szczególnych.

- Zaskarżalność ze względu na zamiar pokrzywdzenia wierzycieli (§ 28 pkt 1-3 IO)

Jeżeli dłużnik dokonał czynności z zamiarem pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia wiedziała o jego zamiarze, możliwość zaskarżenia obejmuje okres dziesięciu lat przed wszczęciem postępowania w związku z niewypłacalnością (§ 28 pkt 1 IO). W przypadku niewiedzy o zamiarze pokrzywdzenia wierzycieli wynikającej wyłącznie z niedbalstwa okres ten ogranicza się do dwóch lat poprzedzających wszczęcie postępowania w związku z niewypłacalnością.

- Zaskarżalność ze względu na roztrwonienie majątku (§ 28 pkt 4 IO)

Umowy sprzedaży, zamiany i dostawy zawarte w ciągu ostatniego roku przed wszczęciem postępowania w związku z niewypłacalnością podlegają zaskarżeniu w zakresie, w jakim doprowadziły one do roztrwonienia majątku z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli druga strona wiedziała lub powinna była wiedzieć o tej sytuacji.

- Zaskarżalność ze względu na nieodpłatne rozporządzenia (§ 29 IO)

Nieodpłatne rozporządzenia przez dłużnika w ciągu dwóch lat poprzedzających wszczęcie postępowania w związku z niewypłacalnością podlegają zaskarżeniu.

- Zaskarżalność ze względu na uprzywilejowane traktowanie (§ 30 IO)

Okoliczność ta umożliwia zaskarżenie niektórych czynności prawnych, za pośrednictwem których jednemu z wierzycieli zapewniono uprzywilejowane traktowanie względem pozostałych. Przesłanką zaskarżalności jest dokonanie czynności w ciągu ostatniego roku przed wszczęciem postępowania w związku z niewypłacalnością. Dodatkowym warunkiem jest wystąpienie stanu niewypłacalności lub nadmiernego zadłużenia, złożenie wniosku o wszczęcie postępowania w związku z niewypłacalnością lub dokonanie danej czynności w ciągu ostatnich 60 dni przed wszczęciem postępowania w związku z niewypłacalnością. Jeżeli zaspokojenie wierzyciela lub uzyskanie zabezpieczenia nie było należne wierzycielowi ze względu na warunki stosunku prawnego lub jeżeli było ono niedopuszczalne ze względu na formę lub termin (*inkongruente Deckung*), nie istnieją żadne dalsze przesłanki dotyczące zamiaru lub wiedzy. Jeżeli zaspokojenie drugiej strony lub uzyskanie przez nią zabezpieczenia było jej należne w tej formie i w tym terminie (*kongruente Deckung*), czynność można również zaskarżyć zgodnie z § 30 IO. W tym przypadku zaskarżalność zależy od tego, czy dłużnik miał zamiar zapewnić wierzycielowi uprzywilejowane traktowanie oraz od tego, czy druga strona wiedziała o tej sytuacji lub powinna była o niej wiedzieć.

- Zaskarżalność ze względu na wiedzę o niewypłacalności (§ 31 IO)

Przesłanka ta obejmuje niektóre czynności prawne, których dokonano w ciągu sześciu miesięcy poprzedzających wszczęcie postępowania w związku z niewypłacalnością i po wystąpieniu stanu niewypłacalności (nadmiernego zadłużenia), w zakresie, w jakim druga strona wiedziała lub przynajmniej powinna była wiedzieć o niewypłacalności, nadmiernym zadłużeniu lub złożeniu wniosku o wszczęcie postępowania. Kolejną przesłanką jest fakt, że wierzyciel uzyskuje w wyniku tej czynności prawnej zabezpieczenie lub zaspokojenie lub że tego rodzaju czynność prawna jest dokonywana z pokrzywdzeniem wierzycieli w sposób bezpośredni.

Wyłącznie zarządca w postępowaniu w związku z niewypłacalnością ma prawo zaskarżyć taką czynność. W tym celu musi najpierw uzyskać opinię rady wierzycieli (§ 114 ust. 1 IO). Powództwo o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną wnosi się w drodze pozwu (*Klage*), zarzutu (*Einrede*, § 43 ust. 1 IO), sprzeciwu (*Widerspruch*) w likwidacyjnym postępowaniu egzekucyjnym lub oświadczenia osoby, przeciwko interesom której skierowane jest zaskarżenie, w postępowaniu w związku z niewypłacalnością. Jeżeli roszczenie wygasa w inny sposób, środek zaskarżenia należy złożyć do sądu w ciągu roku po wszczęciu postępowania w związku z niewypłacalnością, przy czym termin ten ulega przedłużeniu, jeżeli zarządca i strona, przeciwko interesom której skierowane jest zaskarżenie, tak uzgodnią. Przedłużenie terminu można uzgodnić tylko raz i nie może ono przekraczać trzech miesięcy (§ 43 ust. 2 IO).

Czynności prawne dokonane przez dłużnika po wszczęciu postępowania w związku z niewypłacalnością

W zakresie, w jakim dłużnik nie jest uprawniony do sprawowania zarządu własnego, czynności prawne dokonane przez dłużnika po wszczęciu postępowania w związku z niewypłacalnością dotyczące masy upadłości są co do zasady bezskuteczne względem wierzycieli w postępowaniu w związku z niewypłacalnością (§ 3 ust. 1 IO). Jest to kwestia tak zwanej bezskuteczności względnej. Dłużnik może zaciągnąć zobowiązanie umowne nawet po wszczęciu postępowania w związku z niewypłacalnością, ale wierzycielności z tytułu tego rodzaju zobowiązań nie można zgłosić z pokrzywdzeniem wierzycieli w postępowaniu w związku z niewypłacalnością przed zakończeniem tego postępowania. Zarządca w postępowaniu w związku z niewypłacalnością może jednak dokonać konwalidacji tego rodzaju czynności prawnych poprzez ich zatwierdzenie z mocą wsteczną.

■ Ostatnia aktualizacja: 19/06/2025

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.